

*Семченко Н. О.,
канд. техн. наук, доцент кафедри організації та безпеки дорожнього руху,
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

*Бугайова М. О.,
асистент кафедри організації та безпеки дорожнього руху
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ У НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС

Тема академічної доброчесності у теперішній час є дуже актуальною. Те, про що ми не мали поняття декілька років тому, що обговорювалося «вчора» у міністерствах, у пресі – «сьогодні» безпосередньо торкнулося освітнього процесу. Наказом по університету у 2019 році введені в дію «Правила академічної доброчесності учасників освітнього процесу Харківського національного автомобільно-дорожнього університету», де прописані поняття академічної доброчесності з посиланнями на Закони України, види її порушень, відповідальність за ці порушення та можливі наслідки. Але порушення як були тоді, так і є сьогодні. Проблеми порушення академічної доброчесності не виникли спонтанно. Вони є результатом освітньої діяльності десятиліть не тільки в Україні, а і в усьому світі. І те що і ми, і наші студенти, цитували висловлення інших авторів у своїх творах від свого імені і вважали показником начитаності і обізнаності – сьогодні можна визначити як порушення академічної доброчесності при не належному оформленні цитувань. І це тільки один прояв порушень. Розглянемо ще деякі більш детально.

Одним з порушень академічної доброчесності є списування. Як визначено в статті 42 Закону України «Про освіту» пункті 4 [1] «списування – виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для

використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання». Чому студенти списують?

– по-перше, вони не можуть запам'ятати велику кількість визначень. Ця вада спричинена, на нашу думку, недосконалістю середньої освіти і виражається у «швидкості» вивчення різноманітного матеріалу: термін вивчення окремої теми дуже незначний, зміна тем відбувається дуже швидко, і це не дає змоги учню зосередитись і запам'ятати вивчений матеріал, а ще й осмислити його. Отже перескакування з однієї теми на іншу має негативний вплив на розвинення пам'яті;

– по-друге, при вивченні матеріалу, деякі викладачі, як в школі, так і у закладах вищої освіти, вимагають відтворювати певну інформацію (визначення, методи, методики) «слово в слово». Але ж необхідно, щоб студент не заучував визначення «слово в слово», а спочатку зрозумів сенс того, що повинен вивчити, так би мовити відчув це поняття, зрозумів його фізичний зміст. Тоді і запам'ятати це визначення буде набагато легше і сформулювати його своїми словами;

– по-третє, студенти (учні) списують, бо не можуть висловити правильно свої думки, не можуть сформулювати висновки щодо прочитаного. І тоді їм набагато легше відкрити джерело інформації (інтернет, підручник, тощо) і запозичити «розумні слова» у іншого автора, що є академічним плагіатом (стаття 42 Закону України «Про освіту» пункт 4 [1]);

– четверте, відсутність навчання академічному письму. І тут постає питання: коли починати навчати академічному письму? На нашу думку, основи потрібно закладати ще в школі, навчати школярів використовувати цитування авторів і робити посилання на джерело інформації. Навіть, коли учень не може написати реферат сам, бере інформацію з інших джерел – навчити його правильно використовувати цитування і посилання на джерела, але при цьому вимагати робити свої висновки щодо розкритої теми.

Відсутність навиків академічного письма та брак власних думок сприяють низькій якості письмових робіт студентів, яка, в свою чергу, впливає на оцінювання робіт і якість вищої освіти. В цій ситуації: або викладач об'єктивно оцінює роботу студента і тим самим не забезпечує показники якісного оцінювання (знижує показники якості навчання), отже впливає на загальні показники вищого навчального закладу, який вже може не підтвердити свій рівень акредитації в майбутньому, або сам порушує правила академічної доброчесності, забезпечуючи високі показники якості навчання безпосередньо необ'єктивним оцінюванням і фальсифікацією (стаття 42 Закону України «Про освіту» пункт 4 [1]) результатів оцінювання. Також при оцінюванні робіт студентів слід враховувати відсутність у них навиків академічного письма і не занижувати при цьому оцінки, бо спочатку треба навчити студента як правильно писати, а не карати.

Процес навчання запобіганню списування дуже довгий. Потрібно починати ще в школі, при написанні перших рефератів запобігати проявам академічної недоброчесності. Тоді, щоб отримати вищу освіту, прийдуть діти, які вже мають стійке «щеплення» академічною доброчесністю. А поки що процес на стадії впровадження і тому необхідно також мотивувати і викладачів працювати на засадах академічної доброчесності, насамперед визначившись на рівні керівництва закладом вищої освіти: що є першочерговим – академічна доброчесність чи показники якості навчання. Небажання або ж незмога викладачів впроваджувати академічну доброчесність притаманне не лише Україні, а й іншим країнам світу.

Навчання студентів належному письму має починатися із запобігання порушень академічної доброчесності в їх письмових роботах. Для цього, як вірно зазначено у «Правилах академічної доброчесності учасників освітнього процесу Харківського національного автомобільно-дорожнього університету», викладачі

повинні «демонструвати на лекціях роботу з джерелами, посилаючись на них, озвучувати першоджерела під час проведення навчального заняття, включати короткі завдання по роботі із якісними науковими джерелами до видів самостійної роботи студента» [2, с.4]. При цьому в тих же правилах зазначено, що «у тих навчальних дисциплінах, які передбачають виконання студентами письмових аналітичних робіт (контрольної, курсової роботи, підготовки презентацій, тощо), варто виділити окремий час на викладання основ академічного письма і ретельне пояснення детальних вимог до передбаченої письмової роботи студента» [2, с.5]. Але ж в наших реаліях за навчальними планами часи на викладання дисциплін скорочуються. І якщо виділяти час ще й на навчання академічному письму, тоді часу на пояснення матеріалу, що має бути відображений в роботах – зовсім не залишиться. Отже, на наш погляд, необхідно викладати академічне письмо в окремій дисципліні «Науково-дослідницька робота студентів» і починати опановувати її вже у 1 семестрі 1 курсу. А окремі елементи академічного письма можна давати у поточній дисципліні, щоб отримані вже знання не загубилися.

Ще з чим не погоджуємося, так це з тим, що «Вимоги до письмових робіт (обсяг, ... та ін.) мають бути чітко прописані у методичних рекомендаціях для студентів» [2, с.5]. Якщо задавати певний обсяг роботи (кількість сторінок), тоді деякі студенти, які діють за принципом «стислість – сестра таланту», тобто лаконічно висловлюють свої думки – не зможуть виконати цієї вимоги і їм буде вкрай потрібно розбавити свої думки – «водою», тобто текстом з підручників, посібників, тощо. Цією вимогою викладачі самі заганяють студентів у рамки академічної недоброчесності.

Підсумовуючи вищевикладене, в цій роботі вказано на деякі порушення

академічної доброчесності, які виникають вже на ранніх етапах навчання (списування і академічний плагіат), до яких наслідків це може призводити і як за рахунок вдалого навчання можна їх уникнути.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення 18.09.2021).

2. Правила академічної доброчесності учасників освітнього процесу Харківського національного автомобільно-дорожнього університету: СТВНЗ 67.0-01:2019 від 28.12.2018 р. №178. URL: https://www.khadi.kharkov.ua/fileadmin/P_Standart/pologeniya/stvnz_67_01_dobroch_1.pdf (дата звернення 18.09.2021).